

TEMPS MODERNS

Núm. Especial

(Luis Buñuel)

Març 1995

FULLS DE CINEMA

Apunts sobre Buñuel

LUIS BUÑUEL

(Calanda, Terol, 1900

Ciutat de Mèxic, 1983)

«Al contrari del que molts d'admiradors creuen de Buñuel, la redacció dels guions i la preparació del rodatge són summament rigoroses, pensades i posades en dubte contínuament. Com tots els grans, Buñuel sap que, davant tot, un s'ha de "mostrar interessant", i que sempre hi ha moltes maneres de fer les coses, però que sols una és la bona».

FRANÇOIS TRUFFAUT.

Començà a estudiar amb els jesuïtes a Saragossa. Més tard es trasllada a Madrid i s'uneix a Ramón Gómez de la Serna, Federico García Lorca i a la resta de membres de la generació del 27.

Va dirigir el primer cine-club espanyol i, a París, treballà com ajudant d'Epstein. *Un perro andaluz*, escrita en col·laboració amb Salvador Dalí, facilità la seva incorporació al moviment surrealista. Sobre aquest moviment diria Buñuel: «El surrealisme em revelà que, a la vida, existeix un sentit moral del que l'home no pot eximir-se. Ell em va dur a descobrir que l'home no era lliure».

A Buñuel no li agradaven els experiments inútils, ni els efectes òptics ni els trucatges. Preferia recrear una realitat poètica, trencà el vel de la percepció per commoure l'espectador, convidar-lo a "mirar amb altres ulls" com defensava Vigo.

Buñuel rebutjava les simplificacions, les veritats inamovibles, per ell el realisme no era suficient i allò imaginari formava també part de la realitat. Una de les seves màximes era: "El cinema és la millor eina per expressar el món dels somnis, de les emocions, de l'instint. A Buñuel no li agradava anar al cine, però per altra part tenia clara la seva importància com a mitjà d'expressió "per mostrar una realitat que no se pot tocar amb la mà tots els dies. Gràcies al seu propi mecanisme, ens obre una petita finestra sobre la prolongació d'aquesta realitat".

A les seves pel·lícules, hi ha una càmera inquieta que es mou el necessari, de manera lenta, sense caure en barroquismes ni floritures supèrflues, aquesta càmera a penes es nota, però en tot moment està

present. És molt funcional, limitant amb els enquadraments els talls dins les seqüències. Una de les coses que més l'apassionaven eren les estructures dualistes en els seus guions. Solia dir: "El bé i el mal es confonen amb massa freqüència a la vida". Per a l'elaboració dels guions treballà sobretot amb tres excel·lents guionistes: Luis Alcoriza, Julio Alejandro i Jean-Claude Carrière.

A totes les seves pel·lícules es poden detectar tota una sèrie de jocs i de procediments surrealistes: objectes que no compleixen la seva funció original, objectes simbòlics de múltiple funcionalitat, paròdia, repeticions, esdeveniments que depenen de l'atzar objectiu. El misteri, era per ell "l'element essencial de tota obra d'art".

"SA NOSTRA"

100

Anys Cinema

ENSAYO DE UN CRIMEN O LA VIDA CRIMINAL DE ARCHIBALDO DE LA CRUZ

Mèxic, 1955

Productor: Alfonso Patiño Gómez

Guió: Luis Buñuel, Eduardo Ugarte

Basada en la novel·la de Rodolfo Usigli

Fotografia: Agustín Jiménez

Música: Jorge Pérez Herrera

Muntatge: Jorge Bustos

Durada: 89'

Fitxa artística

Ernesto Alonso (Archibaldo de la Cruz), Miroslava Stern (Lavinia), Rita Macedo (Patricia Terrazas), Ariadna Walter (Carlota).

«A la nostra casa de Calanda, la meua mare tenia un armari on guardava, dins una capsa, el corsé i les sabates que va dur per a les seves noces, devora un brot de tarongina. A *Ensayo de un crimen* i a altres pel·lícules fa referència a aquest armari i a objectes que hi guardava. Estic segura que Luis no recorda fidelment això, però li surt sense voler».

CONCHITA BUÑUEL

«*Ensayo de un crimen* és una broma, un divertiment, la meua primera intenció va ser la de crear una situació feliç tan absurda com les situacions anteriors del film. L'escena final no està imposada ni per la censura ni pel productor. En absolut. És al meu guió. Així ho volia jo. Adou Kyrou va escriure que era un resultat d'un compromís comercial, un happy ending. Res d'això, el final feliç arbitrari va ser cosa meua».

LUIS BUÑUEL

Aquesta pel·lícula és una prova evident de la interrelació del món de la fantasia i de la realitat i es fa difícil distingir l'un de l'altre.

Segons Truffaut, a *Ensayo de un crimen*, Buñuel ens mostra el gran domini del *flash-back* invisible, del *flash-back* que s'introdueix sense tallar el fil de la història, i a més pren el relleu quan aquesta comença a fluïxjar.

BELLE DE JOUR

França, 1966

Productors: Robert i Raymond Hakin

Guió: Luis Buñuel i Jean-Claude Carrière

Basada en la novel·la de Joseph Kessel

Fotografia: Sacha Vierny

Muntatge: Louise Taverna-Hautecoeur

Durada: 100'

Fitxa artística

Catherine Deneuve (Séverine), Jean Sorel (Pierre), Michel Piccoli (Henri Husson), Geneviève Page (Anais), Francisco Rabal (Hypolite), Pierre Clementi (Marcel).

«... El tema, tan suat, pens salvar-lo a base de mesclar indiscriminadament i sense cap avís previ en el muntatge, els fets de la protagonista, el que passa a la realitat, amb les fantasies i impulsos morbosos que ella imagina. Així com el film avança, va augmentant la freqüència d'aquestes interpolacions i al final, a la darrera seqüència, l'espectador no pot

saber si el que està passant pertany al món objectiu o al subjectiu de la protagonista, a la realitat a als seus somnis.

... De totes les preguntes inútils que m'han formulat sobre les meves pel·lícules, una de les més freqüents, de les més obsessionants, es refereix a la capseta que un client asiàtic se'n du a un bordell. L'obre, mostra a les al·lotes el seu contingut (nosaltres no ho veim). Les al·lotes tornen enrera espantades, excepció de Séverine, que es mostra més bé interessada. No sé quantes vegades m'han demanat, sobretot dones: ¿Què hi ha dins la capseta? Com que no ho sé, l'única resposta possible és: El que vostè vulgui».

LUIS BUÑUEL

«Tenia por d'anar a aquesta projecció. En surt emocionat i ple de gratitud. El geni de Buñuel ha sobrepassat amb molt el que jo podia esperar. És al mateix temps el llibre i no ho és. Estam en una altra dimensió: la del subconscient, dels somnis i dels instints secrets despulats de sobte. ¡Quina bellesa formal de les imatges! ¡Quina angoixa física! ¡I sota la duresa, la pietat més continguda, més emocionant!».

JOSEPH KESSEL

La primera versió de *Belle de jour* va ser prohibida per la censura. També fou rebutjada per unanimitat al Festival de Cannes. Els elements religiosos introduïen una escena eròtica. «L'erotisme agnòstic és una cosa fresca i natural, al contrari, l'erotisme mesclat amb cristianisme crea el sentiment de pecat».

TRISTANA, 1970

Franco-espanyola

Guió: Luis Buñuel i Julio Alejandro

Basada en la novel·la de Benito Pérez-Galdós

Fotografia: José F. Agnayo

Muntatge: Pedro del Rey

Durada: 96'

Fitxa artística

Catherine Deneuve (Tristana), Fernando Rey (Don Lope), Franco Nero (Horacio), Lola Gaos (Saturna), Jesús Fernández (Saturno).

«L'òptica de Buñuel, inclús quan roda una història dura continua essent la d'humor negre... És evident que al personatge de Don Lope, magníficament interpretat per Fernando Rey, ha intentat una síntesi de tots els homes que ha retratat a les seves pel·lícules, des de *Archibaldo de la Cruz* fins *Viridiana*, mitjançant l'acumulació d'una massa de detalls cruels, estranys i freqüentment íntims».

(CATHERINE DENEUVE AL SEU ARTICLE «TREBALLANT AMB BUÑUEL»)

«A França i a Mèxic, Buñuel va fer pel·lícules d'un aparatós simbolisme superrealista i de complexa posada en escena —*Un perro andaluz*, *El ángel exterminador*, *El fantasma de la libertad*— però a Espanya sempre va fer pel·lícules realistes, perquè la seva penetració a l'altre costat de les coses espanyoles hi descobria la superrealitat».

ANGEL FERNÁNDEZ SANTOS

Una seqüència que defineix molt bé el pensament i caràcter de Buñuel, malgrat sigui Don Lope el protagonista, és quan el personatge es passeja per una barriada de Toledo i un guàrdia li demana per on ha partit un suposat lladre, Don Lope no dubta en assenyalar la direcció oposada. Buñuel ens demostra, una vegada més, les contradiccions de l'ésser humà, de les seves grandeses i misèries.